

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»**

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

«Товарознавство та експертиза в митній справі»

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

Освітня кваліфікація: бакалавр підприємництва, торгівлі та біржової діяльності за освітньою програмою «Товарознавство та експертиза в митній справі»

Форма навчання: денна, заочна

Термін навчання: 3 роки 10 місяців

**ЗАТВЕРДЖЕНО
ВЧЕНОЮ РАДОЮ УНІВЕРСИТЕТУ
Голова вченої ради**

В. С. Курило

(протокол № 10 від «25» червня 2021 р.)

**Освітня програма набуває чинності
з «01» липня 2021 р.**

Проректор з науково-педагогічної роботи

Д. В. Ужченко

(наказ № 80-ОД від «25» червня 2021 р.)

Старобільськ – 2021

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ
освітньої програми
«Товарознавство та експертиза в митній справі»

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

галузізнань 07 «Управління та адміністрування»

Освітня кваліфікація: бакалавр підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

за освітньою програмою «Товарознавство та експертиза в митній справі»

Форма навчання: денна, заочна

Термін навчання: 3 роки 10 місяців

ПОГОДЖЕНО

Директор навчально-наукового
інституту торгівлі, обслуговуючих
технологій та туризму

В. Ф. Дрель

«17» червня 2021 р.

Завідувач кафедри

Л. І. Сєногонова

«15» червня 2021 р.

Гарант освітньої програми

А. С. Браїлко

«15» червня 2021 р.

ПЕРЕДМОВА

Освітня програма «Товарознавство та експертиза в митній справі» відповідає стандарту вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» (затвердженого та введеного в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 13.11.2018 р. № 1243), Наказу Міністерства освіти і науки України від 28.05.2021 р. № 593 «Про внесення змін до деяких стандартів вищої освіти» та Концепції освітньої діяльності за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти і Стратегії розвитку Університету.

Розроблено проектною групою спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» у складі:

1. Гарант освітньої програми (керівник проектної групи) – **Браїлко Анна Сергіївна**, кандидат технічних наук, доцент кафедри товарознавства, торговельного підприємництва та експертизи товарів ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»;

2. **Дрель Віктор Федорович**, кандидат біологічних наук, доцент, директор навчально-наукового інституту торгівлі, обслуговуючих технологій та туризму ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»;

3. **Сєногорова Людмила Іванівна**, кандидат технічних наук, доцент, завідувач кафедри товарознавства, торговельного підприємництва та експертизи товарів ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»;

4. **Омельченко Наталія Володимирівна**, кандидат технічних наук, професор, професор кафедри товарознавства, торговельного підприємництва та експертизи товарів ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»;

5. Внутрішній стейкхолдер – **Ворожбит Вероніка Михайлівна**, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» освітньої програми «Товарознавство та експертиза в митній справі» навчально-наукового інституту торгівлі, обслуговуючих технологій та туризму ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Програму обговорено на засіданні кафедри товарознавства, торговельного підприємництва та експертизи товарів ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

Протокол від «15» червня 2021р. № 11

Програму схвалено на засіданні вченої ради навчально-наукового інституту торгівлі, обслуговуючих технологій та туризму ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

Протокол від «17» червня 2021 р. № 11

Рецензії-відгуки зовнішніх стейкхолдерів:

1. **Лисенко Наталія В'ячеславівна**, завідувач відділу товарознавчих та гемологічних досліджень Полтавського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру Міністерства внутрішніх справ України, к.т.н.

2. **Гаврилова Катерина Вадимівна**, судовий експерт Луганського відділення Донецького науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України, магістр підприємництва, торгівлі та біржової діяльності за освітньою програмою «Товарознавство та експертиза в митній справі».

3. **Щербак Євген Ігорович**, фахівець з сертифікації, маркування та перевірки якості товару, фізична особа-підприємець.

1. Профіль освітньої програми «Товарознавство та експертиза в митній справі» зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

1. Загальна інформація	
Повна назва закладу вищої освіти та структурного підрозділу	Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», навчально-науковий інститут торгівлі, обслуговуючих технологій та туризму, кафедра товарознавства, торговельного підприємництва та експертизи товарів
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Обмеження щодо форм навчання	Немає
Освітня кваліфікація	Бакалавр підприємництва, торгівлі та біржової діяльності за освітньою програмою Товарознавство та експертиза в митній справі
Кваліфікація в дипломі	Ступінь вищої освіти – Бакалавр Спеціальність – 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність Освітня програма Товарознавство та експертиза в митній справі
Офіційна назва освітньої програми	Товарознавство та експертиза в митній справі
Тип диплома та обсяг освітньої програми	Диплом бакалавра, одиничний, 240 кредитів ЄКТС, термін навчання 3 роки 10 місяців
Наявність акредитації	Акредитаційна комісія України. Сертифікат про акредитацію, серія НД № 1396632 до 01 липня 2026 року
Цикл/рівень	НРК України – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл, EQF-LLL – 6 рівень
Передумови	Приєм на навчання за освітньою програмою здійснюється відповідно до Правил прийому розроблених Приймальною комісією ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» та Програми фахових вступних випробувань за результатами зовнішнього незалежного оцінювання в порядку, визначеному законодавством, а саме на: – базі повної загальної середньої освіти обсягом 240 кредитів ЄКТС; – базі ступеня «молодший бакалавр» (освітньо-

	кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст») шляхом перезарахування не більше, ніж 120 кредитів ЄКТС, отриманих в межах попередньої освітньої програми підготовки; - основі ступеня «фаховий молодший бакалавр» шляхом перезарахування не більше ніж 60 кредитів ЄКТС, отриманих за попередньою освітньою програмою фахової передвищої освіти.
Мова викладання	Українська мова
Термін дії освітньої програми	Відповідно до ліцензії дійсної до 01.07.2026
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми	http://luguniv.edu.ua/

2. Мета освітньої програми

Підготовка кваліфікованих фахівців, які володіють сучасними теоретичними знаннями, вміннями та практичними навичками у професійній сфері, зокрема, здатних: застосовувати їх у своїй професійній діяльності, проявляти ініціативу та підприємливість, запроваджувати інноваційні підходи, знання та розуміння організації зовнішньоекономічної діяльності, зокрема, митної справи, у підприємницьких, торговельних та біржових структурах, готовність використовувати сучасні досягнення науки і передові технології виробництва продукції під час здійснення експертної діяльності, науково-дослідних робіт у сфері підприємництва та торгівлі, ініціювати заходи щодо збереження навколишнього природного середовища та здійснення безпечної діяльності.

3. Характеристика освітньої програми

Опис предметної області	<p>Галузь знань – 07 «Управління та адміністрування» Спеціальність – 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» Освітня програма (ОП) «Товарознавство та експертиза в митній справі» Обов'язкові компоненти – 180 кредитів ЄКТС (75 % від загального обсягу ОП), вибіркові – 60 кредитів ЄКТС (25 % від загального обсягу ОП), практика – 18 кредитів ЄКТС (7,5 % від загального обсягу ОП) для денної та заочної форм навчання. Кваліфікаційна робота – 7,5 кредитів ЄКТС (3,13 % від загального обсягу ОП) для денної та заочної форм навчання. ОП є професійною, де освітні компоненти циклу загальної підготовки складають 63,5 кредитів ЄКТС (26,5 % від загального обсягу ОП) для денної форми навчання та 60,5 кредитів ЄКТС (25,2 % від загального обсягу ОП) для заочної форми навчання, освітні компоненти професійної та практичної підготовки складають 176,5 кредитів ЄКТС (73,5 %</p>
--------------------------------	---

від загального обсягу ОП) для денної форми навчання та 179,5 кредитів ЄКТС (74,8 % від загального обсягу ОП) для заочної форми навчання, практики складають 18 кредитів ЄКТС (7,5 % від загального обсягу ОП) для денної та заочної форм навчання.

Об'єкт вивчення: діяльність з організації та функціонування підприємницьких, торговельних та біржових структур, що здійснюється для досягнення економічних і соціальних результатів, а саме діяльність із виробництва, обігу, купівлі та продажу товарів на внутрішньому та зовнішніх ринках; фізичні та комерційні характеристики товарів, що мають значення для застосування тарифних та нетарифних заходів митного регулювання; взаємозв'язок виробника продукції зі споживачем, що забезпечує вирішення завдань управління якістю цієї продукції, її контролю та державного нагляду; потреби споживачів, що формують ринок товарів та послуг; проектування та розробка технічних вимог на нову продукцію та послуги; матеріально-технічне забезпечення, підготовка та розробка технологій виготовлення, виробництво, контроль та випробування для цілей ідентифікації та експертизи; упакування, зберігання готової продукції; процеси, або (та) явища, або (та) матеріальні об'єкти, на які спрямована діяльність суб'єкта підприємницької діяльності пов'язана із забезпеченням та покращенням якості товарів та можливості реалізації їх на внутрішньому та зовнішніх ринках.

Теоретичний зміст предметної області: теорії, положення, концепції, принципи підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, їх використання для організації та ефективного здійснення діяльності на внутрішньому та зовнішньому ринках. Новітні технології виробництва вітчизняних та зарубіжних товарів, напрямів в розвитку асортименту різних товарних груп, товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності, основ стандартизації, метрології і управління якістю, сертифікації товарів, сучасних методів дослідження товарів, тари і упакування товарів; дослідження пов'язані з товаром та його споживними властивостями, класифікацією, маркуванням, кодуванням, а також визначенням та оцінюванням характеристик товарів і послуг і нормативно-

правовим регулюванням у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності, у тому числі для цілей експертизи.; застосування торговельної логістики, основ обліку та оподаткування, митної справи, правознавства, інформаційних технологій та систем в митній справі, технічних засобів митного контролю, а також конкретних умов діяльності підприємства.

Методи, методики та технології:

- загальнонаукові й спеціальні методи, професійні методики і технології, застосування яких дозволяє вирішувати практичні завдання з організації, ефективного функціонування та розвитку підприємницьких, торговельних і біржових структур, а саме, професійне володіння органолептичними (візуальний, нюховий, дотиковий, смаковий), вимірювальними (хімічні, фізичні, фізико-механічні, біологічні), реєстраційними, експертними методами; а також методами управління (аналіз, діагностика, прогнозування, планування), систематизації (класифікації, кодування, ідентифікації, узагальнення), стандартними методами дослідження.

Інструменти та обладнання: інформаційно-комунікаційні системи та технології, прилади та обладнання, необхідні для формування професійних компетентностей бакалавра підприємництва, торгівлі та біржової діяльності (законодавство України офіційного веб-порталу Верховної Ради України; бізнес-портал «Леонорм» (електронні покажчики стандартів; класифікатори міждержавних стандартів та національних стандартів України); професійна довідкова система «Техексперт»; банк даних (банк термінів, стандарти у вільному доступі) Державного підприємства «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості»; бази даних з технічного регулювання офіційного веб-сайту Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України; бази даних Європейської комісії; інформація державної установи офісу з просування експорту України; комплекс програм «MD-Office» («MDExplorer» та «MD Declaration»); цифрові бази даних науково-дослідного центру «Незалежна експертиза»; засоби вимірювальної техніки та обладнання вимірювальних (випробувальних), дослідних лабораторій (центрів).

Орієнтація освітньої програми

Освітня програма спрямована на формування сучасних теоретичних знань, вмінь та практичних навичок для застосування їх у вирішенні комплексних професійних завдань у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності пов'язаних зі здатністю: формувати асортимент, здійснювати аналіз та оцінку асортиментної політики підприємства, проводити ідентифікацію, експертизу, виявляти і запобігати фальсифікації товарів; вибирати раціональні канали розподілу товарів, працювати з постачальниками і посередниками; аналізувати і прогнозувати кон'юнктури товарних ринків, їх сегментування і виявлення потреб; кодувати та декларувати товари; управляти якістю і асортиментом товарів вітчизняного та імпортного виробництва; розробляти технічні умови на нові види сировини і готової продукції; впроваджувати і забезпечувати розвиток систем управління якістю та безпечністю на підприємствах, оцінювати відповідність продукції відповідно до вимог міжнародних стандартів.

Ключові слова: підприємництво, торгівля, матеріалознавство, технологія виробництва товарів, товарознавство, харчові продукти, нехарчова продукція, ідентифікація, технічне регулювання, стандарти, технічні регламенти, екологічні стандарти і норми, якість, фальсифікація, експертиза, контроль, інспектування, класифікація та кодування товарів, зовнішньоекономічна діяльність, митна справа, митно-брокерські послуги, захист прав споживачів.

Основний фокус освітньої програми

Це комбінація загальної освіти в галузі підприємництва, торгівлі та біржової діяльності з поєднанням більш поглибленого спеціального (фахового) вивчення особливостей митного регулювання та експертного дослідження товарів, в тому числі ті, що переміщуються через митний кордон України.

Об'єктами професійної діяльності бакалаврів підприємництва, торгівлі та біржової діяльності ОП «Товарознавство та експертиза в митній справі» у сферах виробництва та обігу, контролю, нагляду, інспектування та експертизи, управління якістю і безпечністю, митно-брокерських послуг є: продукція (сировина, напівфабрикат та готовий товар), її споживні властивості, фізичні та комерційні характеристики, технологія виготовлення, контроль,

	випробування, вимоги до упакування, зберігання та транспортування, класифікація, кодування, митне оформлення, ідентифікація та експертиза для різних цілей.
Особливості програми	Програма передбачає виробничі практики, а саме: з контролю якості на виробництві (4 семестр); з інспектування та контрольно-наглядової діяльності в торгівлі (6 семестр); митно-брокерської (8 семестр) у вимірювальних та випробувальних лабораторіях, відділах: технічного контролю, управління якістю, збуту, декларування товарів; торговельних оптових та роздрібних підприємствах, ринках, складах, біржах, торгово-промислових палатах; органах державного нагляду та державної митної служби.
4. Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
Придатність до працевлаштування	Бакалавр підприємництва, торгівлі та біржової діяльності за ОП «Товарознавство та експертиза в митній справі» може займати первинні посади відповідно до професійних назв робіт за Національним класифікатором України «Класифікатор професій ДК 003:2010», а саме: 3119 – фахівець з технічної експертизи 3152 – інспектор з контролю якості продукції, інспектор з контролю якості та використання лісоматеріалів, інспектор з якості хлібопродуктів, плодоовочевих, технічних культур і продукції тваринництва 3411 – брокер 3415 – уповноважений контори з імпорту худоби 3417 – оцінювач, оцінювач (експертна оцінка майна) 3419 – інспектор торговельний, інспектор-товарознавець, товарознавець 3422 – агент з митного оформлення вантажів та товарів, агент з передачі вантажу на прикордонній станції (пункті), агент із замовлень населення на перевезення 3439 – інспектор з інвентаризації, інспектор-ревізор 3441 – інспектор митний 3449 – інспектор державний, інспектор державний з якості товару та торгівлі, інспектор державний із закупівлі та якості сільськогосподарських продуктів, інспектор з експорту 3491 – лаборант наукового підрозділу (інші сфери (галузі) наукових досліджень) 4211 – контролер ломбарду, контролер-касир,

	<p>контролер-ревізор 4215 – контролер ринку</p> <p>International Standard Classification of Occupations 2008 (ISCO - 08):</p> <p>3311 – Brokers 3315 – Valuers and Loss Assessors 3322 – Commercial Sales Representatives 3331 – Clearing and Forwarding Agents 3351 – Customs and Border Inspectors 3359 – Government Regulatory 3257 – Environmental and Occupational Health Inspector and Associates 4213 – Pawnbrokers and Money-lenders 4227 – Survey and Market Research Interviewers</p>
Академічні права випускників	Продовження навчання для здобуття другого (магістерського) рівня. Набуття додаткових кваліфікацій в системі післядипломної освіти. Здобуття освіти за другим (магістерським) рівнем вищої освіти. Набуття додаткових кваліфікацій в системі післядипломної освіти.
5. Викладання та оцінювання	
Викладання та навчання	<p>Освітній процес побудований на принципах студентоцентрованого особистісно орієнтованого навчання на основі компетентнісного, системного, інтегративного підходів.</p> <p>Види навчання: аудиторні (лекції, практичні заняття та лабораторні заняття, групові консультації); позааудиторні (індивідуальні консультації, виробничі практики, кваліфікаційна робота).</p> <p>Методи навчання: абстрактно-дедуктивні, проблемно-пошукові, дослідницькі, пошукові, інтерактивні, практичні.</p>
Оцінювання	<p>Поточне та семестрове оцінювання навчальних досягнень здійснюється за національною шкалою, за 100-бальною шкалою та оцінками ЄКТС.</p> <p>Види контролю: поточний, модульний, підсумковий контроль, самоконтроль у таких формах: усне опитування, тестування знань та вмінь, письмові контрольні роботи, реферати тощо.</p> <p>Підсумкова атестація здобувачів вищої освіти здійснюється у формі публічного та відкритого захисту кваліфікаційної роботи.</p>
6. Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність (ІК)	ІК 1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сферах підприємницької, торговельної та біржової діяльності або в процесі

	<p>навчання, що передбачає застосування теорій та методів організації і функціонування підприємницьких, торговельних, біржових структур і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p>
<p>Загальні компетентності (ЗК)</p>	<p>ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК 2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 4. Здатність спілкуватися іноземною мовою.</p> <p>ЗК 5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.</p> <p>ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК 7. Здатність працювати в команді.</p> <p>ЗК 8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.</p> <p>ЗК 9. Прагнення до збереження навколишнього середовища.</p> <p>ЗК 10. Здатність діяти відповідально та свідомо.</p> <p>ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p>
<p>Спеціальні (фахові) компетентності (СК)</p>	<p>СК 1. Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності.</p> <p>СК 2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.</p> <p>СК 3. Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.</p>

СК 4. Здатність застосовувати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

СК 5. Здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності.

СК 6. Здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності.

СК 7. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

СК 8. Здатність застосовувати основи обліку та оподаткування в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності.

СК 9. Здатність до організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур.

СК 10. Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків.

СК 11. Здатність визначати споживні властивості, кількісний та якісний склад, технічні характеристики продукції, які дозволяють однозначно ідентифікувати класифікаційну приналежність продукції.

СК 12. Здатність брати участь в розробці проектів стандартів, методичних та нормативних матеріалів, технічної документації і в практичній реалізації розроблених проектів та програм; здійснювати контроль за дотриманням встановлених вимог, діючих норм, правил і стандартів.

СК 13. Здатність проводити експертизи з визначення якісних, кількісних та вартісних характеристик продукції вітчизняного та іноземного виробництва і оформлювати її результати.

СК 14. Здатність використовувати сучасні технічні засоби, інформаційно-комунікаційні технології, прикладне програмне забезпечення галузей митної справи у професійній діяльності.

СК 15. Здатність використовувати методи митно-тарифного і нетарифного регулювання для виконання та контролю зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів ринку.

СК 16. Здатність застосовувати на практиці

законодавство України щодо митного декларування товарів, що переміщуються через митний кордон України, використовувати професійні права та обов'язки митного брокера.

7. Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН 1. Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.

ПРН 2. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

ПРН 3. Мати навички письмової та усної професійної комунікації державною й іноземною мовами.

ПРН 4. Використовувати сучасні комп'ютерні і телекомунікаційні технології обміну та розповсюдження професійно спрямованої інформації у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

ПРН 5. Організовувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

ПРН 6. Вміти працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей.

ПРН 7. Демонструвати підприємливість в різних напрямках професійної діяльності та брати відповідальність за результати.

ПРН 8. Застосовувати одержані знання й уміння для ініціювання та реалізації заходів у сфері збереження навколишнього природного середовища і здійснення безпечної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

ПРН 9. Знати вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної і правової держави.

ПРН 10. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально на основі етичних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства.

ПРН 11. Демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці.

ПРН 12. Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.

ПРН 13. Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

ПРН 14. Вміти застосовувати інноваційні підходи в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

ПРН 15. Оцінювати характеристики товарів і послуг у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності за допомогою сучасних методів.

ПРН 16. Знати нормативно-правове забезпечення діяльності

підприємницьких, торговельних та біржових структур і застосовувати його на практиці.

ПРН 17. Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів.

ПРН 18. Знати основи обліку та оподаткування в підприємницькій, торговельній і біржовій діяльності.

ПРН 19. Застосовувати знання й уміння для забезпечення ефективної організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур з урахуванням ринкової кон'юнктури і діючих правових норм.

ПРН 20. Знати основи бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків та результатів діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур з урахуванням ризиків.

ПРН 21. Застосовувати набуті знання та навички для проведення експертизи (з визначення якісних, кількісних та вартісних характеристик продукції вітчизняного та іноземного виробництва) і документального оформлення її результатів.

ПРН 22. Вибирати та застосовувати заходи тарифного і нетарифного регулювання для виконання та контролю зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів ринку.

ПРН 23. Використовувати на практиці законодавство України щодо декларування товарів, що переміщуються через митний кордон України

8. Ресурсне забезпечення реалізації освітньої програми

Кадрове забезпечення

Наявність в університеті кафедри товарознавства, торговельного підприємництва та експертизи товарів, відповідальної за підготовку здобувачів вищої освіти за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» ОП «Товарознавство та експертиза в митній справі»

Виконання програми забезпечують науково-педагогічні (педагогічні) працівники, які працюють в університеті за основним місцем роботи або за сумісництвом і займаються вдосконаленням навчально-методичного забезпечення, науковими дослідженнями, підготовкою підручників та навчальних посібників.

Проектна група зі спеціальності складається з: 1 кандидата наук, професора, 2 кандидатів наук, доцентів, 1 кандидата наук, 1 здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Керівник проектної групи: доцент кафедри товарознавства, торговельного підприємництва та експертизи товарів, кандидат технічних наук Браїлко Анна Сергіївна.

	<p>Всі науково-педагогічні працівники, залучені до реалізації ОП мають науковий ступінь та/або вчене звання та мають підтверджений рівень наукової і професійної активності.</p> <p>Науково-педагогічні працівники один раз на п'ять років проходять стажування, що підтверджується відповідними посвідченнями, довідками та сертифікатами.</p>
Матеріально-технічне забезпечення	<p>Забезпеченість спеціалізованими приміщеннями для проведення навчальних занять та контрольних заходів; мультимедійним обладнанням для використання в навчальних аудиторіях; комп'ютерними робочими місцями, лабораторіями, засобами вимірювальної техніки, обладнанням, устаткуванням, необхідним для виконання навчальних планів.</p> <p>Наявність соціально-побутової інфраструктури: бібліотеки, у тому числі читального залу; пунктів харчування, актового та спортивного залу, стадіону та спортивних майданчиків, медичного пункту.</p> <p>Забезпеченість здобувачів вищої освіти гуртожитком.</p> <p>Забезпеченість комплексом програм з митного законодавства: «MD-Office» («MDExplorer» та «MD Declaration») тощо.</p>
Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	<p>Наявність:</p> <ul style="list-style-type: none"> - опису ОП; - навчального плану та пояснювальної записки до нього; - робочої програми та силабусу з кожної навчальної дисципліни навчального плану; - комплексу навчально-методичного забезпечення з кожної навчальної дисципліни навчального плану; - програми практичної підготовки, робочих програм практик. <p>Наявність методичних матеріалів для написання кваліфікаційної роботи.</p> <p>Використання освітнього порталу, електронного університету ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» та авторських розробок науково-педагогічних працівників.</p>
9. Академічна мобільність	
Національна кредитна мобільність	<p>Можлива (на загальних підставах у межах України).</p> <p>Навчання студентів за Європейською кредитно-трансферною системою, обсяг 1 кредиту – 30 год.</p>

Міжнародна кредитна мобільність	Допускається перезарахування кредитів, опанованих в іноземних закладах вищої освіти, за умови їх відповідності набутим компетентностям.
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	Навчання іноземних здобувачів вищої освіти проводиться на загальних умовах у межах ліцензійного обсягу спеціальності за умови попередньої мовної підготовки.
Правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті	Правила регламентуються процедурою забезпечення якості освіти 2.1 визнання результатів навчання в ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

2. Перелік компонентів освітньої програми та їх логічна послідовність

2.1. Перелік компонентів ОП

Код компонентів ОП	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, практики, кваліфікаційна робота)	Кількість кредитів для форми навчання:		Форма підсумкового контролю
		денної	заочної	
Обов'язкові компоненти ОП				
ОК 1	Усна й письмова комунікація та академічна риторика	5,0	5,0	залік, екзамен
ОК 2	Іноземна мова за професійним спрямуванням	10,0	10,0	залік, екзамен залік, екзамен
ОК 3	Фізичне виховання	3,0	–	залік
ОК 4	Інформаційні та комунікаційні технології	4,5	4,5	залік
ОК 5	Вища та прикладна математика	3,0	3,0	залік
ОК 6	Правознавство	5,0	5,0	екзамен
ОК 7	Актуальні питання історії української державності та культури	5,0	5,0	екзамен
ОК 8	Мікробіологія	5,0	5,0	залік
ОК 9	Хімічні та фізичні методи дослідження сировини, матеріалів та товарів	6,0	7,5	екзамен
ОК 10	Теоретичні основи товарознавства	6,0	6,0	екзамен
ОК 11	Митна справа	8,5	10,0	екзамен
ОК 12	Облік і аудит	6,0	6,0	залік
ОК 13	Матеріалознавство та основи технології виробництва товарів	9,0	9,0	екзамен
ОК 14	Технічне регулювання	6,0	6,0	екзамен

Код компонентів ОП	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, практики, кваліфікаційна робота)	Кількість кредитів для форми навчання:		Форма підсумкового контролю
		денної	заочної	
ОК 15	Товарознавство (харчових продуктів та нехарчової продукції)	9,0	9,0	екзамен
ОК 16	Товарна номенклатура зовнішньоекономічної діяльності	6,0	6,0	екзамен
ОК 17	Ідентифікація та методи визначення фальсифікації товарів	6,0	6,0	екзамен
ОК 18	Торговельне підприємництво	6,0	6,0	екзамен
ОК 19	Національна система державного контролю	6,0	6,0	екзамен
ОК 20	Філософія	5,0	5,0	екзамен
ОК 21	Логіка та методологія наукового пізнання	3,0	3,0	залік
ОК 22	Захист прав споживачів	6,0	6,0	залік
ОК 23	Експертиза (харчових продуктів та нехарчової продукції)	9,0	9,0	екзамен
ОК 24	Митні платежі та декларування	9,0	9,0	екзамен
ОК 25	Біржова діяльність	6,0	6,0	екзамен
ОК 26	Практика з контролю якості на виробництві	6,0	6,0	залік
ОК 27	Практика з інспектування та контрольно-наглядової діяльності в торгівлі	6,0	6,0	залік
ОК 28	Митно-брокерська практика	6,0	6,0	залік
ОК 29	Виконання кваліфікаційної роботи	7,5	7,5	залік
ОК 30	Публічний та відкритий захист кваліфікаційної роботи	1,5	1,5	залік
Загальний обсяг обов'язкових компонентів:		180		
Вибіркові компоненти ОП				
<i>Вибірковий блок 1 загальної підготовки¹</i>				
ВБ 1.1.	Дисципліна з1	3,0	3,0	залік
ВБ 1.2.	Дисципліна з2	3,0	3,0	залік
ВБ 1.3.	Дисципліна з3	3,0	3,0	залік
ВБ 1.4.	Дисципліна з4	3,0	3,0	залік
ВБ 1.5.	Дисципліна з5	3,0	3,0	залік
<i>Вибірковий блок 2 професійної підготовки²</i>				
ВБ 2.1.	Дисципліна п1	3,0	3,0	залік
ВБ 2.2.	Дисципліна п2	3,0	3,0	залік
ВБ 2.3.	Дисципліна п3	3,0	3,0	залік
ВБ 2.4.	Дисципліна п4	3,0	3,0	залік

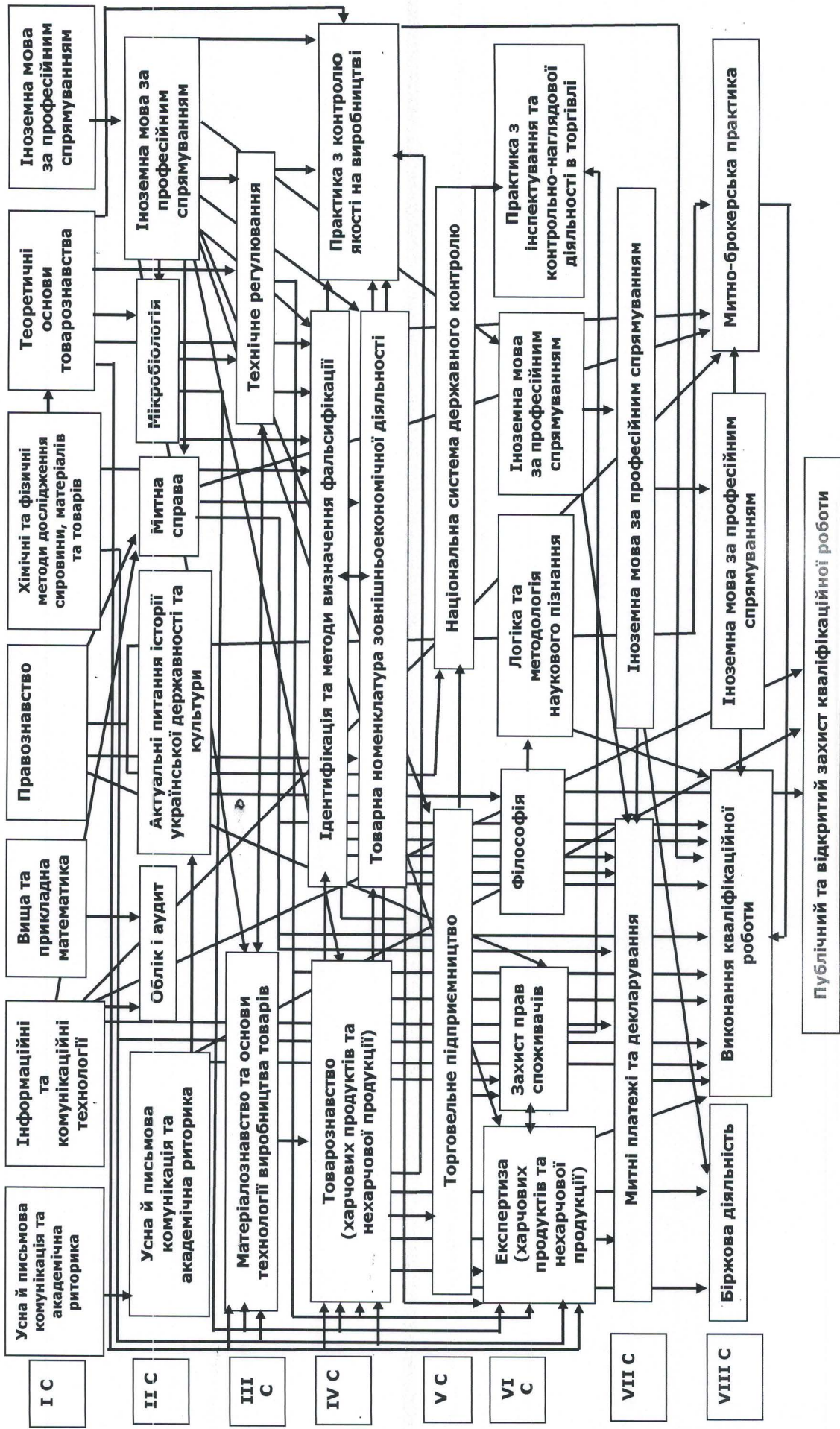
Код компонентів ОП	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, практики, кваліфікаційна робота)	Кількість кредитів для форми навчання:		Форма підсумкового контролю
		денної	заочної	
ВБ 2.5.	Дисципліна п5	3,0	3,0	залік
ВБ 2.6.	Дисципліна п6	3,0	3,0	залік
ВБ 2.7.	Дисципліна п7	3,0	3,0	залік
ВБ 2.8.	Дисципліна п8	3,0	3,0	залік
ВБ 2.9.	Дисципліна п9	3,0	3,0	залік
ВБ 2.10.	Дисципліна п10	3,0	3,0	залік
ВБ 2.11.	Дисципліна п11	3,0	3,0	залік
ВБ 2.12.	Дисципліна п12	3,0	3,0	залік
ВБ 2.13.	Дисципліна п13	3,0	3,0	залік
ВБ 2.14.	Дисципліна п14	3,0	3,0	залік
ВБ 2.15.	Дисципліна п15	3,0	3,0	залік
Загальний обсяг вибіркового компонента:		60,0		
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ КОМПОНЕНТІВ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ		240		

Примітка: 1 – додаток 1 перелік дисциплін вільного вибору загальної підготовки (формується на рівні університету);

2 – додаток 2 перелік дисциплін вільного вибору професійної підготовки (формується на рівні кафедри та навчально-наукового інституту)

Згідно із Законом України «Про вищу освіту» студенти ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» за цією ОП мають право на повністю вільний вибір навчальних дисциплін в обсязі, що становить не менш як 25 % загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених для даного рівня вищої освіти. При цьому здобувачі вищої освіти мають право вибирати навчальні дисципліни з двох баз дисциплін вільного вибору відображених у додатку 1 – перелік дисциплін вільного вибору загальної підготовки (формується на рівні університету) і додатку 2 – перелік дисциплін вільного вибору професійної підготовки (формується на рівні кафедри та навчально-наукового інституту). Запропоновані переліки дисциплін затверджуються разом із ОП та навчальним планом і є не від’ємною їх частиною.

2.2. Структурно-логічна схема ОП «Товарознавство та експертиза в митній справі»

3. Форма атестації здобувачів вищої освіти

Форма атестації здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня	Атестація здійснюється у формі публічного і відкритого захисту кваліфікаційної роботи бакалавра
Вимоги до кваліфікаційної роботи (за наявності)	<p>Кваліфікаційна робота спрямована на розв'язання теоретичних завдань та вирішення практичних проблем у сферах підприємницької, торговельної та біржової діяльності, що передбачає застосування теорій та методів організації і функціонування підприємницьких, торговельних, біржових структур і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>У кваліфікаційній роботі не може бути академічного плагіату, фальсифікації та списування. Робота перевіряється на плагіат. Реферат кваліфікаційної роботи розміщується на офіційному сайті кафедри товарознавства, торговельного підприємництва та експертизи товарів або у репозитарії університету.</p>
Вимоги до публічного захисту	Захист перед екзаменаційною комісією
Атестація завершується	<p>Видачею документу встановленого зразка про присудження першого (бакалаврського) рівня із присвоєнням:</p> <p>освітньої кваліфікації: бакалавр підприємництва, торгівлі та біржової діяльності за освітньою програмою «Товарознавство та експертиза в митній справі»</p> <p>кваліфікації в дипломі: Ступінь вищої освіти – Бакалавр Спеціальність – 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» Освітня програма «Товарознавство та експертиза в митній справі»</p>

Програмні компетентності	Програмні компетентності																										
	Загальні компетентності												Спеціальні (фахові) компетентності														
	ЗК 1	ЗК 2	ЗК 3	ЗК 4	ЗК 5	ЗК 6	ЗК 7	ЗК 8	ЗК 9	ЗК 10	ЗК 11	ЗК 12	СК 1	СК 2	СК 3	СК 4	СК 5	СК 6	СК 7	СК 8	СК 9	СК 10	СК 11	СК 12	СК 13	СК 14	СК 15
Програмні результати навчання	Інтегральна компетентність																										
	зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, та торговельних біржових структур з урахуванням ринкової кон'юнктури і діючих правових норм.																										
20. Знати основи бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків та результатів діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур з урахуванням ризиків.	+																										
21. Застосовувати набуті знання та навички для проведення експертизи (з визначення якісних, кількісних та вартісних характеристик продукції вітчизняного та іноземного виробництва) і документального оформлення її результатів.	+																										
22. Вибирати та застосовувати заходи тарифного	+																										

	ОК 1	ОК 2	ОК 3 ¹	ОК 4	ОК 5	ОК 6	ОК 7	ОК 8	ОК 9	ОК 10	ОК 11	ОК 12	ОК 13	ОК 14	ОК 15	ОК 16	ОК 17	ОК 18	ОК 19	ОК 20	ОК 21	ОК 22	ОК 23	ОК 24	ОК 25	ОК 26	ОК 27	ОК 28	ОК 29	ОК 30	
СК 12.													+						+								+			+	
СК 13.										+	+			+			+		+					+						+	
СК 14.				+							+					+		+						+						+	
СК 15.											+					+								+						+	
СК 16.											+					+		+				+			+					+	

Примітка. 1 – ОК 3 «Фізичне виховання» не передбачений для заочної форми навчання.

6. Матриця забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) освітніми компонентами зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» освітньої програми «Товарознавство та експертиза в митній справі»

	ОК	ОК	ОК	ОК	ОК	ОК	ОК	ОК	ОК	ОК	ОК	ОК	ОК	ОК	ОК	ОК	ОК	ОК	ОК	ОК	ОК	ОК	ОК	ОК	ОК	ОК	ОК	ОК	ОК			
	1	2	3 ¹	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30		
ПРН 1.	+				+				+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			
ПРН 2.	+	+		+		+		+	+	+			+	+	+	+	+	+	+			+	+	+	+	+	+	+	+	+		
ПРН 3.	+																														+	
ПРН 4.				+							+	+	+	+	+	+	+	+	+			+	+	+	+	+	+	+	+	+		
ПРН 5.		+					+	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+			+	+	+	+	+	+	+	+	+		
ПРН 6.		+									+					+	+	+	+			+	+	+	+	+	+	+	+	+		
ПРН 7.											+	+	+	+	+	+	+	+	+			+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
ПРН 8.	+	+		+		+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
ПРН 9.		+				+					+			+				+	+			+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
ПРН 10.		+	+				+						+					+	+												+	
ПРН 11.	+	+		+		+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
ПРН 12.										+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
ПРН 13.		+									+							+	+			+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
ПРН 14.	+	+		+		+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
ПРН 15.	+	+		+		+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
ПРН 16.		+				+					+			+				+	+			+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
ПРН 17.											+							+	+												+	
ПРН 18.					+							+																				+
ПРН 19.	+	+		+		+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	
ПРН 20.											+							+	+						+	+	+	+	+	+	+	
ПРН 21.								+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+				+	+	+	+	+	+	+	+	+	
ПРН 22.				+							+													+	+	+	+	+	+	+	+	
ПРН 23.											+							+	+				+	+	+	+	+	+	+	+	+	

Примітка. 1 – ОК 3 «Фізичне виховання» не передбачений для заочної форми навчання.

7. Перелік нормативних документів, на яких базується освітня програма

А. Офіційні документи:

1. Про освіту: Закон України редакція від 23.04.2021 № 2145-VIII // База даних «Законодавство України» / ВР України. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Про вищу освіту: Закон України редакція від 23.04.2021 № 1556-VII // База даних «Законодавство України» / ВР України. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
3. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України від 13.11.2018 р. № 1243. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/076-pidpriemnitstvo-torgivlya-ta-birzhova-diyalnist-bakalavr.pdf>
4. : Наказ Міністерства освіти і науки України від 28.05.2021 р. № 593. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/06/08/Nak-593.28.05.docx>
5. ESG. Режим доступу: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2018/10/04_2016_ESG_2015.pdf
6. ISCED (МСКО) 2011. Режим доступу: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf>
7. ISCED-F (МСКО-Г) 2013. Режим доступу: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-fields-of-education-and-training-2013-detailed-field-descriptions-2015-en.pdf>
8. Національний класифікатор України. Класифікатор професій ДК 003:2010: Наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики редакція від 18.08.2020 № 327. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10#Text>
9. Національний класифікатор України. Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010: Наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики редакція від 24.02.2020 № 457. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10#Text>
10. Про унесення змін до Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України від 30.04.2020 р. № 584. Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/naukovo-metodychna_rada/2020-metod-rekomendacziyi.docx
11. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій: Постанова Кабінету Міністрів України редакція від 02.07.2020 № 1341 // База даних «Законодавство України» / ВР України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>

12. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України редакція від 11.02.2017 № 266 // База даних «Законодавство України» / ВР України. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF>
13. Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 266: Наказ Міністерства освіти і науки України Редакція від 03.06.2016 № 1151 // База даних «Законодавство України» / ВР України. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1460-15>

Б. Корисні посилання:

14. TUNING (для ознайомлення зі спеціальними (фаховими) компетентностями та прикладами стандартів. Режим доступу: <http://www.unideusto.org/tuningeu/>
15. Національний освітній глосарій: вища освіта / 2-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад. : В. М. Захарченко, С. А. Калашнікова, В. І. Луговий, А. В. Ставицький, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова / За ред. В.Г.Кременя. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. 100 с. <http://erasmusplus.org.ua/korysna-informatsiia/korysni-materialy/category/3-materialy-natsionalnoi-komandy-ekspertiv-shchodo-zaprovezhennia-instrumentiv-bolonskoho-protseesu.html?download=83:hlosarii-terminiv-vyshchoi-osvity-2014-r-onovlene-vydannia-z-urakhuvanniam-polozhen-novoho-zakonu-ukrainy-pro-vyshchu-osvitu&start=80>
16. Рашкевич Ю.М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: монографія. Львів, 2014. 168 с. Режим доступу: <https://erasmusplus.org.ua/korysna-informatsiia/korysni-materialy/category/3-materialy-natsionalnoi-komandy-ekspertiv-shchodo-zaprovezhennia-instrumentiv-bolonskoho-protseesu.html?download=82:bolonskyi-protseesu-nova-paradyhma-vyshchoi-osvity-yu-rashkevych>
17. Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд / за заг. ред. С. Калашнікової та В. Лугового. К.: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2015. 84 с. Режим доступу: <http://erasmusplus.org.ua/korysna-informatsiia/korysni-materialy/category/3-materialy-natsionalnoi-komandy-ekspertiv-shchodo-zaprovezhennia-instrumentiv-bolonskoho-protseesu.html?download=88:rozvytok-systemy-zabezpechennia-iakosti-vyshchoi-osvity-ukrainy&start=80>
18. Розроблення освітніх програм: методичні рекомендації / В. М. Захарченко, В. І. Луговий, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова ; за ред. В.Г. Кременя. К.: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. 120 с. Режим доступу: <http://erasmusplus.org.ua/korysna-informatsiia/korysni-materialy/category/3-materialy-natsionalnoi-komandy-ekspertiv-shchodo-zaprovezhennia-instrumentiv-bolonskoho-protseesu.html?download=84:rozroblennia-osvitnikh-prohram-metodychni-rekomendatsii&start=80>